

Minimální preventivní program š. r. 2020/2021

Základní škola Brno, Horácké nám. 13, příspěvková organizace
tel/fax 541 321 507, e-mail: skola@zshoracke.org, www.zshoracke.org

Mgr. Ivana Melichárková - ředitelka školy

Ing. Ilona Nesňalová - poradenská činnost

Mgr. Lukáš Novák - metodik prevence 2. stupně

Mgr. Jana Vlachová - vedoucí týmu ŠMP, metodička prevence 1. stupně

Mgr. Markéta Suráková - metodička prevence 1. stupně

Obsah

Obsah	1
Charakteristika školy	3
Vnitřní a vnější informační zdroje školy	3
Bezpečná škola	6
Školní řád	6
Krizový plán školy	6
Řešení přestupků	6
Riziková místa ve škole	7
Východiska a cíle preventivního programu	9
Základní východiska programu	9
Hlavní cíle preventivního programu	9
Zaměření preventivního programu	12
Aktivity na úrovni celé školy	12
Aktivity na úrovni ročníku	13
Konkrétní možnosti prevence pro jednotlivé prvky vztahové sítě školy	15
Pro žáky	15
Pro učitele	15
Pro rodiče, širší veřejnost	16
Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci školy	18
Ředitelka školy	18
Výchovný poradce	18
Metodik prevence	18
Školní psycholog	19
Pedagogové	19
Nepedagogičtí pracovníci	20
Evaluace	21
Seznam příloh	22
Příloha 1: Ukázka deníku třídního učitele	22

Příloha 2: Kontakty na specializované instituce	22
Příloha 3: Vybrané předpisy pro oblast prevence rizikových forem chování	23
Příloha č. 4: Ukázka z tabulky prevence.....	26

Charakteristika školy

Základní škola Brno, Horácké nám. 13, příspěvková organizace je brněnskou základní školou a současně spádovou pro městskou část Ivanovice. Jedná se o sídlištní, plně organizovanou školu městského typu umístěnou ve dvou budovách vzdálených od sebe cca 5 minut chůze (na pracovišti Úprkova je soustředěna větší část prvního stupně). Budovy základní školy jsou umístěny v klidném prostředí městské čtvrti na severním okraji statutárního města Brna s dobrou dostupností hromadné dopravy i dopravy z přilehlých částí Brna. Kapacita školy je 960 žáků – na obou stupních jsou v jednom ročníku dvě až pět paralelních tříd, základní rozdělení tříd je písmeny A - E.

Škola je součástí řady projektů zaměřených na rozvíjení kompetencí pedagogů, spolupráci a dobré vztahy s rodiči i širší komunitou (Rodiče vítáni, Spolek brněnských otevřených škol, Spolek rodičů a přátel školy apod.).

Vzdělávací program školy je profilován směrem k osobnostně sociálnímu rozvoji (daltonské prvky, projektové vyučování, hodnotové vzdělávání, portfolia činností a kooperativní učení, vysoký podíl skupinové práce a aktivity žáků v hodině), jazykovému a sportovnímu zaměření (jazykové a sportovní části tříd na 2. st.). Mimoto na naší škole fungují volnočasové aktivity na podporu těchto zaměření.

Za základní pilíře vzdělávacího a výchovného procesu na naší škole považujeme: rozvoj korektních mezilidských vztahů, výchovu ke zdraví a prevenci sociálně rizikových forem chování, což se odráží ve školním vzdělávacím programu AMOSEK, jakož i v širokém týmu ŠPP a dlouhodobému působení školních psychologů na škole.

Vnitřní a vnější informační zdroje školy

Charakteristickým znakem školy je maximální podpora průběžné a vzájemné komunikace mezi žáky, pedagogy, vedením školy, rodiči, případně dalších organizací. Jako základní vnitřní informační zdroje školy jsou využívány:

- **Webové stránky školy** – všechny důležité informace včetně minimálního preventivního programu lze najít na webových stránkách školy pod příslušným odkazem. Kontakty na konkrétní pracovníky jsou k dispozici také na internetových stránkách školy.
- **Edookit** – tzv. elektronická žákovská knížka. Po přihlášení si mohou rodiče prohlédnout výsledky studia svého dítěte a získat přehled o kázeňských opatřeních. Jedná se současně i o komunikační platformu pro hromadné informování rodičů týkající se organizačních záležitostí či psaní emailů s vybranými vyučujícími.

- **Třídní schůzky a hovorové hodiny** - rodiče jsou na prvních třídních schůzkách seznámeni s principy minimálního preventivního programu školy a obdrží kontakty na členy ŠPP, na které se mohou v případě problémů obracet. Rovněž jsou seznámeni s kázeňskými postihy v případě závažného porušování školního řádu. Rodiče žáků, kteří mají v těchto oblastech potíže, jsou průběžně třídními učiteli informováni o situaci, aby mohlo dojít prostřednictvím spolupráce rodiny a školy k řešení. V případě potřeby je možno využívat kromě konzultačních hodin pedagogů a individuálně domluvených schůzek také hovorových hodin (2x za pololetí). Osvědčila se nám přímá účast dětí na hovorových hodinách.
- **Žákovský parlament** - fungování parlamentu vychází ze zájmu dětí, je postavený na dobrovolnosti. Žáci se setkávají pravidelně, a to na obou budovách. Obě pracoviště si předávají informace a vzájemně spolupracují. Žáci se scházejí zejména dle potřeby tak, jak vyžaduje realizace jimi zvolených projektů (Halloween, žákovský ples,...). Na vedení parlamentu se podílejí školní psychologové ve spolupráci s třídními učiteli - v tomto roce s Mgr. Petrou Oprchalovou, Mgr. Petrou Mendlovou, Mgr. Irenou Procházkovou a Mgr. Veronikou Svedkovou. Činnost žákovského parlamentu a jednotlivé akce umožňují žákům aktivně ovlivňovat atmosféru školy.
- **Schránka důvěry** - Na škole funguje elektronická schránka důvěry na emailové adrese: schrankaduvery@zshoracke.org, která slouží zejména k prevenci i řešení rizikového chování, ale také k dotazům, problémům či dalším nápadům žáků, pedagogů i rodičů. Elektronickou schránku obsluhují školní psychologové, funguje v režimu důvěrném a v případě potřeby i anonymním.
- **Nenech to být** - Žáci mohou hledat pomoc prostřednictvím webové platformy a aplikace Nenech to být, kterou zaštiťuje MŠMT a naše škola je v tomto projektu registrována.
- **Ankety** - k jednotlivým problémům se žáci mohou v průběhu školního roku vyjádřit i formou anket, kde je zjišťována zpětná vazba. Toto mapování probíhá i pro zhodnocení aktivit na podporu pozitivních klimát tříd.
- **Školní časopis** - školní časopis Zpravodaj vychází 2x ročně.
- **Knihovna** - dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je knihovna ve studovně - k využití kdykoliv po dohodě s učiteli. Publikace týkající se prevence jsou k dispozici v kabinetu metodika prevence a vyučujícího předmětu Člověk a zdraví. Na budově Úprkova jsou publikace uloženy ve sborovně.
- **Školní rozhlas** - pro rychlé a hromadné předání důležitých informací slouží také školní rozhlas.
- **Spolupráce s dalšími organizacemi** - nejčastěji se jedná o oblast psychologické,

psychiatrické a sociální péče. Škola pravidelně komunikuje oblast výuky a poskytuje poradenskou součinnost.

- OSPOD - vždy dle příslušné lokality; intenzivní předávání informací, pravidelné schůzky a komunikace, pozvánky i na některá setkání ŠPP či jednání s rodiči.
- Školská zařízení - PPP (zejména Kohoutova, Voroněžská), SPC (zejména Štolcova), K Centrum Sládkova, SVP (Veslařská, Kamenomlýnská, Help me), DÚM Veslařská. Případně jiná zařízení dle potřeby.
- Policie - spolupráce při rizikovém chování související s trestnou činností, v rizikových situacích v okolí školy, dopravní výchova.
- Krizová centra - KC Spondea, KC pro děti a mládež Hapalova, KC při FN Bohunice, linky důvěry, modrá linka.
- Nestátní neziskové organizace a příspěvkové organizace - dle příslušné problematiky, např. Podané ruce - problematika závislostí, preventivní programy. Lužánky, Etické dílny nebo Amnesty international.

Bezpečná škola

Na naší škole probíhá prevence rizikového chování v souladu se směrnicemi rizikového chování, školním řádem školy včetně klasifikačního řádu (přesné stanovení postihů při porušování těchto směrnic – tzv. bodový systém) a dále preventivního programu naší školy i krizových plánů. Krizové plány jsou průběžně aktualizovány, na stránkách školy je pro lepší orientaci umístěna i zkrácená verze. S těmito informacemi jsou seznámeni všichni učitelé. Metodik prevence odpovídá za seznámení učitelů s preventivním programem, jeho správným pochopením a účastní se šetření, které se týká rizikového chování v této oblasti.

Školní řád

Celé znění školního řádu lze najít na webových stránkách školy https://www.zshoracke.org/dokumenty/rady_a_pravidla. Vedle písemného školního řádu je vytvořena i atraktivní verze v podobě videa, které je možné najít na facebookových stránkách školy. Za zmínku stojí řešení přestupků pomocí bodového systému (viz školní řád).

Krizový plán školy

Je třeba precizně dodržovat pravidla a postup šetření rizikového chování – pro tyto případy jsou vypracovány krizové plány, které vychází z pokynů MŠMT a jsou určeny výhradně pro interní potřeby pedagogů a členů ŠPP. Jsou každoročně aktualizovány a podle potřeby rozšiřovány a jsou pedagogům k dispozici na interním serveru školy ve složce prevence. Pro rychlejší a snadnější orientaci jsou vypracovány i zkrácené verze. Obecný postup intervence při zjištění rizikového chování je následující:

- **Méně závažné události** vyšetřují, dokumentují a ošetřují TU. V případě potřeby mohou situaci zkonzultovat se členy ŠPP.
- **Závažnější a opakované události** vždy řeší TU ve spolupráci se členem ŠPP. Dokumentace týkající se závažných situací se ukládá u ředitelky školy.

Řešení přestupků

Průběžně jsou monitorovány projevy rizikového chování – držení, distribuce a užívání návykových látek, nezdravé vztahy v kolektivu, ponižování lidské důstojnosti,

xenofobie atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. Jedním z prostředků zpětnovazebních opatření je také bodový systém (viz školní řád). Body jsou odstupňovány dle závažnosti. Při udělování bodů se postupuje citlivě a při zvažování jejich počtu, je možné přihlédnout ke stupni spolupráce daného dítěte. Bodový systém slouží jako podpůrné opatření, udělení bodů za závažný kázeňský přestupek je nutné konzultovat se členy ŠPP a předem informovat rodiče. Při závažných porušeních se neřídí škola body, ale přistupuje min. k pohovoru u ŘŠ - u vážných přestupků probíhá první jednání s rodiči, druhé jednání pak i za účasti OSPOD. Postup opatření má následující obecné schéma:

- **individuální pohovor se žákem, informování rodičů** v případě závažného porušení pravidel (tzv. podčarové poznámky - viz bodový systém),
- **jednání s rodiči** na úrovni výchovné komise,
- **doporučení kontaktu s odborníky,**
- v případě nezájmu rodičů **uvědomění sociálního odboru (OSPOD)**, v případě porušení zákona oznámení **Policii ČR**.

Riziková místa ve škole

Žáci jsou v třídnických hodinách na začátku roku informováni o bezpečném pohybu na půdě školy. Ke krizovým místům školy patří obě tělocvičny v průběhu velké přestávky, dopravní hřiště, šatny, prostory kolem pingpongového stolu, relaxační zóny na chodbách, toalety. Pak také situace přesunu dětí na oběd a čekání ve frontě.

- **Tělocvičny** - do tělocvičen mohou chodit žáci každý den v průběhu velké přestávky, cílem je podpořit zdravé přestávky s pohybem, kompenzovat kognitivní zátěž a umožnit ventilaci přebytečné energie. Probíhají zde míčové hry (fotbal a vybíjená). Opatření - pouze měkký míč, vhodná sportovní obuv, omezený počet žáků, dohledy pedagogů (v každé tělocvičně jeden), pravidla chování v tělocvičně jsou viditelně vyvěšena na dveřích kabinetu TV. V letním období a při dobrém počasí i na jaře a na podzim se tělocvična tímto způsobem nevyužívá a děti chodí místo toho na dopravní hřiště.
- **Prostory šaten** - potencionální místo seskupování dětí, obtížnější kontrola. Opatření - šatny jsou po celé dopoledne uzamčeny, otevírají je pouze učitelé tělesné výchovy. V případě jejich odemčení je zde v době pobytu žáků vykonáván dohled, stejně jako v době pauzy před odpoledním vyučováním.
- **Relaxační zóny, pingpongový stůl** - na chodbách jsou pro žáky vytvořena místa

setkávání a her, kde se žáci seskupují. Opatření – dohled pedagogů na chodbách (více úseků, každý úsek jeden pedagog).

- **Dopravní hřiště** – na dopravní hřiště mohou chodit žáci při pěkném počasí v průběhu velké přestávky, cílem je podpořit zdravé přestávky s pohybem, kompenzovat kognitivní zátěž a umožnit ventilaci přebytečné energie. Opatření – dohledy pedagogů.
- **Toalety** – potencionální místo setkávání žáků v nedohledovém prostoru. Opatření - prostory před toaletami jsou o přestávce dohledovány učiteli na příslušných chodbách, v hodině jsou žáci uvolňováni jednotlivě.
- **Přesun na oběd a čekání před jídelnou** – žáci se na oběd přesunují skupinově pod dohledem pedagoga. Opatření – jídelna a prostory před jídelnou zajišťuje dohlížející učitel.
- **Prostory těsně před budovou školy** - sportovní aktivity, potencionální místo pro vyřizování konfliktů. Opatření – poučení žáků.

Východiska a cíle preventivního programu

Základní východiska programu

Základem je podpora **pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli** a vytváření **bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí**. Preventivní program za tím účelem:

- podporuje liberálně-demokratické hodnoty,
- podporuje solidaritu a toleranci,
- podporuje vědomí sounáležitosti,
- podporuje každodenní komunikaci a vztahy mezi žáky a učiteli,
- posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy,
- uplatňuje spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt,
- rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Hlavní cíle preventivního programu

Dlouhodobé cíle:

- **bezpečné a přátelské klima uvnitř školních tříd** jako sdílená vize žáků, pedagogů, vedení školy i rodičů,
- **důvěryhodné pozitivní mezilidské klima na úrovni celé školy** (zahrnující celou vztahovou síť školy: žáci, rodiče, učitelé, pedagogové, veřejnost, odborná veřejnost),
- minimalizace šikany, kyberšikany a dalšího rizikového chování (**především agrese, krádeže, návykové látky,...**),
- **dostupná, fungující a využitelná nabídka pomoci a podpory** pro žáky, třídy, pedagogy i rodiče, kteří se dostávají do těžkostí souvisejících či prolínajících se s prostředím školy.

Krátkodobé cíle (školní rok 2020/21)

- Změna formátu deníku TU, tak aby každý TU se svým deníkem průběžně pracoval a neřešil prevenci jen jako formální záležitost na konci školního roku nebo pololetí.

- Spolupráce s novým psychologem a jeho postupné zapojení do týmu ŠMP.
- Aktualizace tabulek prevence pro jednotlivé třídy v závislosti na ověřené potřebě preventivních aktivit jednotlivých ročníků - úprava tabulky Rozsah prevence v jednotlivých ročnících.
- Větší propojení s organizacemi mimo školu (Podané ruce, Spondea, Anabell atd.). Výběr preventivních programů zastřešuje Mgr. Jana Vlachová, která realizuje hromadnější objednávky preventivních programů pro celé ročníky. Za další výběr příslušných preventivních programů jsou zodpovědní zejména třídní učitelé, kteří nejlépe vědí, co jejich třída potřebuje. Na realizaci programů do tříd se podílí i učitelé dalších školních předmětů, pod které závazné preventivní aktivity také patří (např. Člověk a zdraví a Výchova k občanství).
- Mgr. Jana Vlachová a Mgr. Markéta Suráková absolvují školení Dobronauti, kterým prohloubí svojí kompetenci ve vedení preventivních programů a získají (zakoupí) licenci pro naši organizaci.
- V průběhu měsíce září realizovat, vzhledem ke zhoršující se epidemické situaci a častým absencím řady pedagogických pracovníků může dojít ke zpoždění, informativní schůzku preventistů pro začínající učitele a zájemce.
- Pravidelné setkávání preventistů 1x měsíčně.
- Průběžné informování pedagogů ohledně prevence a její zavedení do praxe běžného života školy.
- S novým školním psychologem projednat fungování elektronickou schránku důvěry. Školní psycholog by se každé třídě měl představit a předat informaci, že pokud za ním má kdokoliv problém zajít osobně, tak může využít právě elektronickou schránku důvěry.
- Propracování námětů pro vedení třídnických hodin v rámci závazného ošetření jednotlivých oblastí (setkávání učitelů a vzájemné sdílení v rámci intervizních skupin, individuální konzultace se školními metodiky prevence, pořádání inspiromatů školními metodiky prevence, apod.
- Zajištění vedení preventivních aktivit pod vedením jiných učitelů, než pouze třídních - v rámci tematicky souvisejících předmětů.
- Podpora třídních učitelů při práci s třídním kolektivem - zejména v zaměření se na pravidelnou a propracovanou nespécifickou prevenci rizikového chování; participace všech učitelů na tzv. burze nápadů, která je uložena ve složce prevence na učitelském webu.
- Pokračování ve vedení deníku třídního učitele jako efektivního nástroje pro reflexi dění ve třídě, plánování a aplikaci preventivních aktivit, kontrola

prováděna ředitelem školy při celodenních hospitacích jednotlivých tříd.

- Úzká spolupráce učitelů se členy ŠPP jak na úrovni konzultační, tak intervenční; aktivní podpora začínajících učitelů i těch, kteří řeší nějaký problém; zvláštní pozornost je věnována nově vytvořeným kolektivům šestých tříd - je třeba i nadále propracovávat metody podpory zdravého klimatu.
- Užší spolupráce mezi metodiky prvního a druhého stupně, z hlediska propojenosti a vzájemné informovanosti - setkávání jednou za týden, kontrola preventivních aktivit na škole (tabulka, rozhovory s učiteli atd.). Je zajištěna i úzká spolupráce mezi oběma pracovišti - společné setkávání se realizuje také jednou týdně. Tabulka preventivních aktivit - je součástí deníku TU každé třídy a slouží k vypracování závěrečného zhodnocení MPP. Prvky peer programu se u nás realizují v rámci mnoha aktivit, kdy jsou žáci propojeni napříč třídními kolektivy.

Zaměření preventivního programu

Aktivity na úrovni celé školy

Mezi mechanismy podporující prevenci rizikového chování jsou na úrovni celé školy zařazeny následující aktivity:

- **projektové vyučování, daltonská výuka a celoškolské projekty** umožňují žákům seznámit se s aktuálními tématy formou intenzivní spolupráce tříd napříč třídami i ročníky, žáci se navzájem poznávají a rozvíjejí spolupráci bez ohledu na věk, jedná se současně i o podstatný prvek prevence ponižování osobní důstojnosti starších žáků vůči mladším,
- zvyšování příznivého klimatu **ve třídních kolektivech formou organizování** výletů, exkurzí, ŠvP, lyžařského výcvikového kurzu, seznamovací akce pro nově vytvořené třídní kolektivy (tzv. adaptační pobyty) – konkrétně vždy šesté třídy, jiné ročníky v případě sloučení nebo podle aktuální potřeby,
- **žakovský parlament** (žakovská rada) – rozvíjí zodpovědnost žáků za širší společenství a vzájemné soužití, je prostorem pro zapojení žáků do organizace školy; pravidelná setkání umožňují kontinuální práci a prevenci problémů ve třídách; školní rada ve spolupráci se školními psychology organizuje různé ankety a mapování situace v rámci školy – např. kouření,
- **organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole** a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (projektové dny, sportovní akce, výjezdní sborovna, plesy atd.),
- **nabídka volnočasových aktivit** zvláště na prvním stupni,
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných **soutěžích**,
- **výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních** – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování (projekty – zdravé svačiny, pohyb a výživa apod.),
- **akce zaměřené na zvyšování právního povědomí** (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií) – podle potřeby,
- **environmentální výchova** (výukové programy v rámci přírodovědné stanice, zapojení do ekologických soutěží, např. sběr plastových lahví a umělohmotných vršků apod.), ekoškola, třídění odpadu, EKO den s Kometou,...
- školní zpravodaj,
- **peer program** - tato spolupráce se velmi osvědčila například při celoškolských

projektech i jiných akcích jako je např. mikulášská, LVK, Den Země atd..

Aktivity na úrovni ročníku

Kromě prevence na úrovni celé školy byla stanovena **závazná témata prevence pro daný ročník a minimální časové dotace**. Závazné preventivní aktivity pro třídy dělá třídní učitel, pedagog předmětu, pro který je konkrétní preventivní aktivita stanovena, člen ŠPP či externí spolupracující organizace, případně i v kombinaci. Celoroční preventivní práce pro všechny ročníky je obsažena v tabulce, kterou má každý třídní učitel k dispozici pro svoji třídu. Rozsah a obsah prevence pro jednotlivé ročníky si učitelé mohou dohledat v příslušné složce na učitelském webu.

Nespecifická prevence je zaměřena na **komplexní posílení osobnosti a schopností člověka**. Jedná se o aktivity, které obecně napomáhají snižovat nebezpečí vzniku a rozvoje jakéhokoliv rizikového chování. Je zacílena na zdravý životní styl, rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání, posilování komunikačních dovedností a zvyšování schopnosti řešit problémy, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku a také vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty. Kromě rozvíjejícího působení všech pedagogů, které plyne z podstaty výchovy a vzdělávání, tuto prevenci realizují primárně **třídní učitelé v rámci třídnických hodin**, kteří jsou podporováni v intenzivní práci zaměřené jednak na kolektiv třídy a skupinová specifika, jednak na rozvoj intrapersonálních i interpersonálních dovedností jednotlivých žáků. Způsob zpracování většiny témat je ponechán na volbě třídního učitele dle aktuální situace ve třídě za podpůrné metodické podpory členů ŠPP.

Všeobecná specifická prevence zaměřená na rizikové skupiny osob je realizována buď jako **součást třídnických hodin** či v mnohých případech jako **součást tematických plánů** výuky vybraných předmětů (člověk a zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, biologie apod.) či jako externě realizovaný program. U témat, která vyžadují citlivý přístup, je realizace podmíněna **konzultací se členy ŠPP** či je odborníky (interními či externími) přímo odvedena.

Selektivní specifická prevence je v případě potřeby realizována nejčastěji členy ŠPP ve spolupráci s pedagogy či externí organizací ve formě interaktivních programů zaměřených na řešení problémových vztahů a komplikovaných situací ve třídních kolektivech. Současně také probíhají podpůrné skupiny pro žáky integrované s poruchou chování.

Indikovaná specifická prevence je zaměřena na cílenou a dlouhodobou práci s dětmi, jejich rodinami a pedagogy. Jedná se o situace, při jejichž řešení napomáhají členové ŠPP, či jsou doporučovány kontakty na externí organizace.

Na učitelský interní portál jsou k jednotlivým tematickým okruhům průběžně vkládány metodické podpůrné materiály a aktivity, kterými lze dané téma ve třídě podrobněji rozpracovávat. Tyto podklady mohou dále sloužit jako inspirace pro další práci se třídou. Při výskytu rizikových jevů je situace urychleně řešena a jsou s ní seznámeni rodiče, případně jiné instituce podle závažnosti daného problému.

Konkrétní možnosti prevence pro jednotlivé prvky vztahové sítě školy

Pro žáky

- **Pravidelné třídnické hodiny (tzv. Pelíšky)** jsou pevnou součástí rozvrhu druhého stupně a pátých tříd, a to 1x týdně. Na prvním stupni probíhají třídnické hodiny podle potřeby v rámci výuky. V těchto třídnických hodinách se především formou komunitních kruhů rozvíjí vzájemná komunikace, podporuje soudržnost třídy a zdravé klima. V těchto hodinách probíhá jak preventivní činnost, tak i intervenční aktivity zaměřené na řešení aktuálních problémů ve třídě. Žáci se podílí na obsahu třídnických hodin – přináší témata, spolurozhodují o aktivitách – vždy v diskuzi s třídním učitelem.
- **Zpětná vazba pro žáky, důraz na porozumění pravidlům** – přehodnocení a výraznější postihy v bodovém systému pro uvědomění závažnosti jevů vedoucích k ohrožení bezpečí, posílení smyslu a významu limitů. Bodový systém je každým rokem aktualizován na základě připomínek a postřehů třídních učitelů. Zaměření se na smysl a fungování formálních i neformálních pravidel (vyvěšená pravidla soužití ve třídách, které si třída sama stanovila, školní řád v animaci na webu školy) – vytváření třídních pravidel společně s žáky.
- **Interaktivita řešení** – po prvním (méně vážném) incidentu rozhovor s TU, při opakování či prvním vážnějším incidentu i se členem ŠPP, TU a rodiči, dále pak již vždy ohlášení na OSPOD a jednání za jeho účasti.
- **Podpůrné skupiny pro žáky**, kteří potřebují rozvíjet své sociální dovednosti.
- **Aktivní absolvování konzultací se ŠP či u dalších institucí** by mělo být vnímáno pozitivně i s účinky alternativního trestu či podmíněného odkladu snížené známky z chování. Využití explicitní smlouvy se žákem a rodiči (výchovná komise).
- Nově zavádíme **konzultační hodiny** všech členů ŠPP, kdy bude každý metodik prevence pravidelně žákům k dispozici v předem určených hodinách v intervalu jednoho pracovního týdne.

Pro učitele

- Intenzivní práce a posílení role třídního učitele v oblasti vztahů mezi dětmi ve třídě, navázání žáků na sebe, zvýšené monitorování třídy a podpora i o přestávkách – zvláště v 6. ročníku.

- **Třídní učitele realizují třídnické hodiny v podobě strukturovaných hodin.** Kromě závazných preventivních aktivit se věnují aktuálním tématům dle potřeb žáků. Základní metodou je komunitní kruh, kde řešíme a sdílíme aktuální témata, pocity, potíže. Pro inspiraci ke konkrétním aktivitám lze využívat již vypracované metodiky, viz burza nápadů na učitelském webu.
- **Zvýšená pozornost a aktivní práce s dynamikou vztahů ve třídě** ve všech hodinách např. reflexe dělení do skupin (náhodný výběr, neprohlubovat vydělení dítěte např. tím, že sedí samo či jinak), při zachycení ostrakizace je nezbytné komunikovat s TU /členy ŠPP/ na poradě, nenechat problém „zrát“.
- **Maximální senzitivita k poznámkám ponižujícího charakteru** – nikdy nepřecházet ani nepřehlížet. Nejprve pojmenovat, vytvářet náhled a empatii – upozorněním, pojmenováním jevu, vlastní reflexí. Podruhé pak ponižování vždy řešit s TU. Při dalším opakování řešit i s ŠPP (pohovor žáka s VP nebo metodikem prevence, ideálně za přítomnosti TU, následně možná spolupráce se ŠP).
- **Třídní učitelé konzultují případné problémy své třídy se členy ŠPP**, v případě potíží se třídou se mohou aktivně účastnit setkávání členů ŠPP.
- **Metodická podpora ze strany ŠPP** – průběžně, dle potřeby (metodické materiály, školení a workshopy, individuální konzultace atd.). Realizace dílen na výjezdní sborovně.
- **Přítomnost mentorů na škole** – v případě zájmu daného učitele, je možné využít spolupráci s mentory (náslechy, zpětná vazba atd.).
- **Mezipředmětové bloky** – snaha propojovat jednotlivá témata v předmětech tak, aby žáci vnímali souvislosti. Učitelé odborných předmětů přejímají za třídního učitele specifickou prevenci – například Čz, Vo, I.
- **Složka prevence** na školním disku U, kde mohou učitelé najít vše potřebné k prevenci.

Pro rodiče, širší veřejnost

Vybrané aktivity týkající se primární prevence jsou realizované i se zaměřením na rodiče a širší veřejnost a mají za cíl podporovat otevřenou komunikaci mezi rodiči - žáky - školou, definovat a nabídnout konkrétní podpůrné služby a opatření pro rodiče, kteří potřebují odbornou pomoc týkající se dítěte, potíží se školou apod. Jde konkrétně o tyto aktivity:

- **nabídka konzultačních hodin:** třídních učitelů, výchovného poradce, školního metodika prevence, školního psychologa,

- **zapojení** do řešení případů, zveme na jednání se žáky,
- **komunikace navenek se školou i preventivně,**
- **seznámení rodičů s PPP** a preventivními aktivitami v rámci třídních schůzek,
- **seznámení rodičů s postupem školy** v případě problémů žáků s drogami a jiným rizikovým chováním,
- **“workshopy” pro rodiče** v rámci projektu Otevřené školy - např. diskuze s pracovníky PČR, ŠPP, tematické dílny - spolupráce s rodiči a zapojení komunity do výchovně-vzdělávacích aktivit (Začít spolu, Spolek rodičů a přátel školy atd.); metoda ve výuce matematiky dle Hejného aj.,
- **PR školy** - články na webu školy, Facebooku, Instagramu, Youtube, v médiích za cílem podpory pozitivního jména školy.

Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci školy

Ředitelka školy

Ředitelka školy úzce spolupracuje se všemi členy ŠPP, zúčastňuje se jednou týdně pravidelných setkávání, při kterých dochází k oboustranným informacím ohledně aktuálních problémů a jejich řešení. Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, členů ŠPP a pracovníků orgánů péče o dítě.

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti - SPC, PPP. Na škole působí celkem čtyři výchovní poradci - dva pro druhý stupeň, dva pro první stupeň.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu. Na škole pracují tři metodici prevence, jeden pro druhý stupeň a dva pro první stupeň a poradce metodika prevence pro druhý stupeň (dlouholetá bývalá metodička prevence pro 2. stupeň, která má ve škole již jen zkrácený

pracovní úvazek). Na prvním stupni budou do budoucna působit metodici dva, protože škola má dvě budovy a pouze jeden metodik by nemohl svoji funkci vykonávat efektivně. Koordinaci práce všech metodiků má na starosti nastupující metodik druhého stupně.

Školní psycholog

Školní psycholog napomáhá metodikovi prevence s minimálním preventivním programem a podílí se na jeho realizaci. S metodikem prevence se účastní vyšetřování a řešení nežádoucích jevů (role konzultanta). Pomáhá třídním učitelům s realizací třídnických hodin, zejména co se týče obsahu hodin. Úzce spolupracuje s učiteli ohledně problémových žáků, u kterých provádí individuální konzultace. Zaštituje práci žákovského parlamentu a podílí se na jeho aktivitách. Po souhlasu rodičů nabízí individuální konzultace s dětmi. Nabízí také konzultace rodičům. Případně je účasten výchovných komisí. Na škole aktuálně působí jeden školní psycholog.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuji opatření. Učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace. Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči, metodikem prevence, výchovným poradcem a školním psychologem. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.). Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Všichni učitelé mají konzultační hodiny, kde s žáky i rodiči řeší případné problémy. Pedagogičtí pracovníci jsou průběžně vzděláváni formou různých školení v metodikách preventivní výchovy a osvojují si praktické, psychologické a sociálně psychologické dovednosti, techniky rozvíjení osobnosti, metody vedoucí k vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a k řešení problémových situací. ŠPP průběžně sleduje situaci ve škole a v jednotlivých třídních kolektivech a členové ŠPP jsou všem učitelům v této problematice plně k dispozici. Pro učitele je také vytvořen tzv. manuál třídního učitele a krizové plány s návody, jak reagovat v různých situacích. Krizové plány se týkají ponižování, agrese, záškoláctví, návykových látek, poruch příjmu potravy, sebepoškozování, krádeží a kyberšikany. Všechny krizové plány jsou přístupné ve sborovně, v kabinetech učitelů a na učitelském webu. Na začátku školního roku také

probíhá dvoudenní setkání učitelů mimo prostory školy. Učitelé se zde ve spolupráci se ŠPP seznámí formou workshopů mimo jiné s koncepcí prevence a možnými přístupy k problémům týkajících se ponížování osobní důstojnosti.

Nepedagogičtí pracovníci

Také nepedagogičtí pracovníci (uklízečky, kuchařky, školníci, ekonomičtí pracovníci) jsou součástí vztahové sítě a klimatu školy, dostávají se do kontaktu se žáky. V tomto smyslu je také ŠPP k dispozici i jejich potřebám, dotazům, přichází s nabídkou metodické podpory, je otevřeno podnětům z jejich strany. Je definována komunikační linie při zjištění rizikových jevů a chování žáků nepedagogickými pracovníky, kteří se obrací buď prostřednictvím své nadřízené (hospodářka školy) na členy ŠPP, v akutních situacích pak bezodkladně přímo na členy ŠPP.

Evaluace

Evaluace vychází z obecného evaluačního procesu, který je definován v rámci ŠVP. Konkrétně je získávána zpětná vazba z:

- **každoročního hodnocení třídních i netřídních učitelů** (písemně i rozhovor s ředitelkou školy),
- **kvantitativního a kvalitativního přehledu výskytu rizikových jevů** ve třídách zpracovaných třídními učiteli, analyzovaného následně ŠMP a obsáhleji v týmu ŠPP (viz příloha),
- **evaluačních dotazníků** žáků, pedagogů i rodičů,
- **hodnocení žáků**,
- **specifických mapovacích a evaluačních nástrojů** - např. analýza dotazníků adaptace žáků 6. roč. na 2. st. (viz příloha)

Na základě celkové analýzy těchto výstupů ŠPP formuluje změny na konci školního roku a vydává doporučení k plánu prevence, ale např. i zaměření ŠVP, změn v bodovém systému, definuje a plánuje vzdělávací potřeby pedagogů např. pro každoroční vzdělávací dílny pro pedagogy v přípravném týdnu i v rámci DVPP či vzdělávacích projektů pro pedagogy, nastoluje např. i témata pro projektovou výuku apod. Archivace a evaluace předchozích PPP jsou uchovány u ředitelky školy, výsledky anket, průzkumů a jiných šetření u školních psychologů.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ukázka deníku třídního učitele

Příloha č. 2: Kontakty na specializované instituce

Příloha č. 3: Vybrané předpisy pro oblast prevence rizikových forem chování

Příloha č. 4: Ukázka z tabulky prevence

Příloha 1: Ukázka deníku třídního učitele

Deník Třídního Učitele

	Mapování klimatu a vztahů v třídním kolektivu (silné a slabé stránky třídy, ohrožení a vyčlenění žáci, prosociální a podpůrní žáci, vlivní a silní hráči třídy,...)	Intervence a prevence TU se třídou nebo její převážnou částí (téma a popis prevence / intervence)	Skupinová nebo individuální intervence a prevence (jména žáků a popis problému)	Intervence TU s rodiči (jména žáků, rodičů a popis prevence / intervence)
září				
říjen				
listopad				
prosinec				
leden				
únor				
březen				
duben				
květen				
červen				

Příloha 2: Kontakty na specializované instituce

Kontakty na pedagogicko-psychologické poradny a speciální pedagogická centra

- PPP Brno, Kohoutova 4, 613 00 Brno, telefon: 545 223 379-80; email: kohoutova@pppbrno.cz
- PPP Voroněžská 5, 616 00 Brno, telefon: 543 216 135 nebo 775 211 793; e-mail: ppp@skolskykomplex.cz (dříve Hlinky)
- SPC Štolcova 16, 618 00 Brno, e-mail: spc@autistickaskola.cz, telefon: 548 424 075 nebo 774 204 473

Další důležité kontakty

- Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti, Sládkova 45, Brno, telefon: 545 526 802
- Krizové centrum pro děti, dospívající a rodinu Spondea, o.p.s., Sýpka 25, Brno, telefon: 608 118 088
- Krizové centrum pro děti a mládež, Hapalova 4, Brno, telefon: 541 229 298
- Modrá linka, telefon: 549 241 010
- Linka bezpečí, telefon: 116 111
- OSPOD Brno Řečkovice, Královo Pole (případně dle potřeby i další) telefon: 542 173 774
- Městská policie Brno – Řečkovice, telefon: 541 226 726
- SVP Veslařská, telefon: 543 216 685

Příloha 3: Vybrané předpisy pro oblast prevence rizikových forem chování

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- Zákon č. 167/2018Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č.263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- Vyhláška č.15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů,

výročních zpráv a vlastního hodnocení školy

- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče
- Vyhláška 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Vnitroresortní předpisy a dokumenty

- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)
- Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j.: 28 275/2000-22 (Věstník MŠMT sešit 1/2001)
- Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)
- Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)
- Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)
- Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č. j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č. j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/2004)
- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti

- resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008, č.j.: 10 844/2005-24
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)
  - Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007- 51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)

Ministerstvo zdravotnictví

- Zákon č. 65/2017 Sb. - Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo financí

- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 186/2016 Sb., o loteriích a podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo spravedlnosti

- Trestní zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo vnitra

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 250/2016 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákoník práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení č. 2/1993 Sb., Předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 4: Ukázka z tabulky prevence

Třída:..... Třídní učitel:..... Školní rok: .....

Prosíme o zpracování následujících informací:

1. Stručná charakteristika celkové atmosféry třídy vyplývající z celoročního pozorování a mapování třídních kolektivů.
2. Charakteristika problémových žáků (proč), případně udělená kázeňská opatření. Týká se i obětí šikany, ať už prokázané nebo potenciálních obětí.
3. Adaptační a jiné výjezdy, ŠVP
4. Spolupráce s MP a Policií ČR, počet hodin, název programu, kdo ho organizoval, hrazeno žáky, délka programu...
5. Výrazně špatná spolupráce s rodiči (jmenovitě).
6. Spolupráce s OSPODem (jmenovitě).

Soubor dále pokračuje tabulkami, které se zabývají závaznými preventivními aktivitami pro daný ročník.